

№ 784/24 від 14.10.2024
на № 20763/0/2-24/51 від 10.09.24

Міністру соціальної політики України
Жолнович О.І.

Про погодження проекту розпорядження

Шановна Оксано Іванівно!

Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Асоціація об'єднаних територіальних громад» (далі - Асоціація) висловлює Вам щире повагу, підтримку та впевненість в спільній довготривалій співпраці і плідному партнерстві в ім'я Перемоги України.

Асоціація погоджує проект розпорядження Кабінету Міністрів України „Про затвердження плану заходів на 2024–2027 роки з реалізації Стратегії демографічного розвитку України на період до 2040 року” з врахуванням наступних пропозицій.

Звертаємо Вашу увагу на те, що в листі Першому заступнику Міністра соціальної політики України Марчак Д.М. № 467/24 від 18.06.2024 «Пропозиції та рекомендації до змісту проекту Стратегії демографічного розвитку України на період до 2040» (далі – Стратегія) були надані рекомендації для включення в проект Стратегії, враховуючи актуальні виклики, з якими стикаються органи місцевого самоврядування в сфері охорони здоров'я та управління людським капіталом.

Надані рекомендації не знайшли повноцінного відображення у запропонованому на розгляд проекті розпорядження Кабінету Міністрів України „Про затвердження плану заходів на 2024–2027 роки з реалізації Стратегії демографічного розвитку України на період до 2040 року” (далі – План заходів).

Разом з тим, за результатами ознайомлення з Планом заходів, Асоціація наполегливо рекомендує вивчити та врахувати в його змістовній частині наступні акценти та внести відповідні зміни та доповнення:

1. Модель координації та управління реалізацією Стратегії демографічного розвитку

Стратегія та План заходів передбачений комплекс рішень, заходів, ініціатив та інтервенцій, які поєднують і передбачають міжсекторальну взаємодію в сфері інформаційної політики, соціальних послуг, медичної допомоги, освіти та інфраструктури, спорту, активного та здорового способу життя. Реалізація такої складної Стратегії та Плану заходів безпосередньо стосується функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громад, місцевого та регіонального розвитку.

Для довгострокового відтворення населення України передбачається створення умов для підвищення народжуваності, підтримки сім'ї, зниження рівня передчасної смертності (з окремою увагою – на передчасній смертності чоловіків), міграційного приросту населення, забезпечення оптимального розміщення населення на території України, адаптації соціуму до демографічного старіння та формування умов для активного довголіття, подолання негативних демографічних тенденцій завдяки розвитку можливостей для якісного життя в Україні.

Для забезпечення успішної реалізації стратегічних цілей у сфері демографічного розвитку потрібна наявність чіткої системи координації та моніторингу, відповідних компетенцій на всіх рівнях: регіональному (область), субрегіональному (район) та локальному рівні (громада). Враховуючи, що більшість громад в Україні має населення до 30 тисяч осіб, особливо важливо мати компетентного спеціаліста або відповідний орган на місцевому рівні, який зможе ефективно реалізовувати заходи стратегії, адаптуючи їх до місцевих умов та особливостей.

Це можуть бути координаційні ради, управління або окремі посади (в залежності від розміру та спроможності громади), які зможуть ефективно здійснювати планування, впровадження та моніторинг заходів Стратегії.

Наприклад:

- Область.

Орган: Обласна координаційна рада з демографічного розвитку, питань сімейної, гендерної політики та протидії торгівлі людьми

Посада: Регіональний координатор демографічного розвитку.

- Район.

Орган: Районний центр демографічного розвитку.

Посада: Районний координатор з демографічних питань.

- Громада.

Орган: Відділ або сектор демографічного розвитку (або фахівець)

Посада: Координатор з демографічного розвитку громади.

Мають бути розроблені типові положення, функції таких органів та рамки компетенцій відповідних фахівців.

Заходи з підвищення компетенцій та спроможності кадрового потенціалу на регіональному та локальному рівні можуть включати систему навчальних програм, семінарів та тренінгів для працівників місцевого самоврядування та спеціалістів, залучених до реалізації Стратегії.

Серед ключових заходів варто передбачити: навчальні модулі з управління проектами, планування, моніторингу та оцінки результатів, фінансового та бюджетного управління; тренінги з ефективної міжсекторальної взаємодії та комунікацій; спеціалізовані курси для медичних, соціальних працівників, працівників сфери освіти та інфраструктури з метою інтеграції демографічних цілей у їхню діяльність.

Також необхідно створити систему регулярного обміну досвідом та кращими практиками між громадами, залучати міжнародних експертів для консультування і проведення навчальних сесій, а також запровадити сертифікацію фахівців, що будуть працювати у сфері демографічної політики на місцевому та регіональному рівнях.

2. Запровадження системи індикаторів та зведеного інтегрального індексу для моніторингу реалізації Плану заходів на рівні громад

Реалізація Стратегії передбачає комплекс заходів, спрямованих на подолання негативних демографічних тенденцій, підвищення народжуваності, підтримку сімей, зниження смертності та покращення умов для активного довголіття. Для ефективного впровадження цих заходів на рівні громад, необхідно впровадити систему моніторингу та оцінки результатів, що дозволить не лише відстежувати прогрес, але й приймати управлінські рішення, базуючись на реальних даних.

Така система має містити набір чітких вимірювальних індикаторів за різними напрямками та інтегральний індекс, що відображає загальний стан реалізації Стратегії.

Система моніторингу та оцінки дозволить оцінювати досягнення результатів у розрізі громад, а запровадження системи індикаторів, розробка інтегрального індексу та їхнє регулярне використання дають змогу:

- 1) **Проводити постійний моніторинг** змін та тенденцій у демографічному розвитку на рівні кожної громади.

- 2) **Порівнювати ефективність впровадження заходів** між різними громадами та регіонами, визначати найуспішніші практики та вчасно корегувати ініціативи, які не приносять очікуваних результатів.
- 3) **Оцінювати вплив міжсекторальних ініціатив** на демографічні показники та якість життя населення, що дозволить оптимізувати витрати ресурсів і зосередити їх на найбільш пріоритетних напрямках.
- 4) **Підвищувати рівень підзвітності органів місцевого самоврядування**, відповідальних за реалізацію заходів, і стимулювати відповідальне ставлення до планування та виконання запланованих дій.
- 5) **Підтримувати прийняття обґрунтованих управлінських рішень** як на рівні окремих громад, так і на регіональному та національному рівнях.

• Система індикаторів для оцінки результативності (ПРИКЛАД)

Для оцінки реалізації Плану заходів Стратегії пропонується використати систему індикаторів, що охоплює основні напрямки, визначені стратегією:

- 1) Індикатори народжуваності та підтримки сім'ї:
 - Коефіцієнт народжуваності (середня кількість народжень на 1000 осіб).
 - Частка багатодітних сімей (відсоток сімей з трьома і більше дітьми).
 - Частка сімей, що отримують підтримку з державних та місцевих програм.
 - Доступність дошкільних та шкільних закладів (кількість місць у дитячих садах та школах на 1000 дітей).
 - Показник зайнятості жінок із дітьми (кількість жінок, що працевлаштовані після декретної відпустки).
 - Кількість соціальних програм підтримки сімей (кількість діючих програм на підтримку сімей з дітьми).
- 2) Індикатори здоров'я та зниження рівня смертності:
 - Очікувана тривалість життя (середня тривалість життя при народженні).
 - Рівень смертності від захворювань, що можна запобігти (кількість смертей від запобіжних захворювань на 1000 осіб).
 - Рівень передчасної смертності (до 65 років).
 - Доступність дошкільних, шкільних та позашкільних закладів (кількість місць у дитячих садах, школах, закладах позашкільної освіти на 1000 дітей).
 - Кількість профілактичних медичних оглядів (відсоток населення, яке проходить регулярні медогляди).
 - Доступність та якість базових медичних послуг у громаді.

- Кількість програм, спрямованих на формування здоров'я зберігаючих моделей поведінки для чоловіків
- 3) Індикатори міграційного приросту:
 - Коефіцієнт міграційного приросту (різниця між кількістю прибулих і вибулих на 1000 осіб).
 - Частка внутрішньої міграції та рівень їхньої інтеграції в громаду (кількість осіб, що переїхали в громаду з інших регіонів України).
 - Показники повернення трудових мігрантів.
 - Інтеграція мігрантів (кількість програм соціальної адаптації для новоприбулих).
- 4) Індикатори демографічного старіння та активного довголіття:
 - Частка населення похилого віку (60+) у структурі населення.
 - Рівень зайнятості та соціальної активності осіб старше 60 років.
 - Кількість програм підтримки активного довголіття (кількість заходів, спрямованих на підтримку здоров'я і активності людей похилого віку).
 - Частка осіб старшого віку, залучених до програм підтримки здорового способу життя.
 - Доступ до медичних та соціальних послуг для літніх людей.
 - Кількість спеціалізованих установ для людей похилого віку (геріатричні центри, будинки для літніх).
- 5) Індикатори соціально-економічного розвитку та якості життя:
 - Рівень зайнятості населення (частка працюючих від загальної кількості населення), з розподілом за статтю.
 - Рівень доходів домогосподарств (середній дохід на одну особу в громаді).
 - Частка осіб, що перебувають за межею бідності, з розподілом за статтю
 - Якість інфраструктури (доступність до життєво важливих об'єктів інфраструктури, таких як водопостачання, дороги, транспорт).
 - Кількість культурних та освітніх заходів (кількість культурних подій та освітніх ініціатив, що проводяться на рівні громади).
 - Індекс соціального благополуччя.

• **Запропонований інтегральний індекс**

Для моніторингу загального прогресу громад у реалізації пропонується створити **Інтегральний індекс демографічного розвитку громад (ІДРГ)**. Цей індекс є комплексним показником, який об'єднує ключові демографічні, соціальні та економічні індикатори, відображаючи загальний стан громади у контексті демографічної стратегії.

Кожен індикатор буде нормалізований (зведений до єдиної шкали) та зважений відповідно до його важливості у загальному індексі. Це дозволить оцінити ефективність кожної громади у реалізації заходів та порівняти результати між громадами на основі єдиного показника, підвищуючи прозорість процесів та забезпечуючи ефективну координацію між різними рівнями влади.

- **Використання ІДРГ у прийнятті управлінських рішень**

На рівні громад: ІДРГ допоможе визначити ключові проблемні сфери, на які необхідно спрямувати додаткові ресурси. Порівняння показників ІДРГ між громадами також сприятиме обміну успішним досвідом та впровадженню найкращих практик.

На регіональному та національному рівнях: ІДРГ дозволить оцінити ефективність реалізації стратегії у регіональному розрізі, визначити найуспішніші громади та ті, що потребують додаткової підтримки.

У рамках міжсекторальної взаємодії: Використання ІДРГ забезпечить систематичну координацію зусиль різних відомств та установ, що впливають на демографічний розвиток, та стане основою для планування спільних ініціатив.

- **Розробка та запровадження системи індикаторів**

Для ефективності розробки та запровадження системи індикаторів і зведеного інтегрального індексу, а також їх використання на рівні громад і здійснення моніторингу та оцінки реалізації Плану заходів на рівні громад, ця діяльність та повноваження мають бути делеговані об'єднанню органів місцевого самоврядування.

Забезпечення реалізації таких функцій має бути підтримано відповідними ресурсами та фінансуванням.

Фінансування передбачається за рахунок видатків, закладених у державному бюджеті на відповідний рік, а також завдяки міжнародній технічній та фінансовій допомозі й іншим джерелам, що не заборонені законодавством. Усі дії мають здійснюватися відповідно до положень частини першої статті 85 Бюджетного кодексу України.

Оскільки в Україні наданий час функціонує декілька всеукраїнських органів місцевого самоврядування реалізація зазначених повноважень та їх фінансування може координуватись відповідним колегіальним органом при офісі Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентові України.

3. Підвищення доступності та якості медичної та медико-соціальної допомоги на рівні громад

Ключовим фактором, що впливає на демографічний розвиток України, є ефективне функціонування системи охорони здоров'я. З огляду на актуальні виклики, з якими стикаються органи місцевого самоврядування у сфері управління здоров'ям громади, цей напрям у Плані заходів потребує більш детального опрацювання та конкретизації.

Зміст П. 2.4. Пану заходів «Підвищення доступності та якості медичної допомоги» не містить рішень та інтервенцій в частині підвищення якості базових медичних послуг та впровадження системи медико-соціальної допомоги, надання медичних послуг з питань сексуального та репродуктивного здоров'я.

Окрім того, зазначений захід 1) Аналіз структури закладів охорони здоров'я на предмет відповідності гендерно-віковій структурі населення у громадах, за потреби - оптимізація їх структури є недостатнім для проведення уніфікованої оцінки потреб населення громад в базових медичних послугах.

Для підвищення доступності та якості медичної допомоги особливо в малих містах та громадах на основі проведення уніфікованої оцінки потреб населення, необхідно передбачити такі додаткові заходи:

- **Запровадження уніфікованої системи оцінки та моніторингу потреб населення в базових медичних послугах на рівні громад** з урахуванням гендерно-вікової структури, соціально-економічних умов, географічного розташування та наявної медичної інфраструктури, з особливим акцентом на доступність послуг з репродуктивного та сексуального здоров'я.
- **Розширення функцій первинної медичної допомоги (ПМД)** через інтеграцію послуг з медико-соціальної допомоги, профілактики захворювань та підтримки здорового способу життя, з акцентом на сімейну медицину та зниження ризиків для здоров'я населення.
- **Запровадження системи індикаторів якості надання медичних послуг** для моніторингу доступності та ефективності ПМД, що включатимуть оцінку задоволеності пацієнтів, своєчасність надання послуг, результати лікування та профілактики захворювань.
- **Впровадження стимулюючого компонента фінансування ПМД** шляхом запровадження фінансових стимулів для медичних закладів і фахівців на основі досягнення визначених індикаторів якості надання медичних послуг.
- **Розробка та впровадження системи медико-соціальної допомоги на рівні громад**, що забезпечить комплексне надання послуг для вразливих груп населення (люди похилого віку, особи з хронічними захворюваннями, люди з

інвалідністю) з метою зменшення навантаження на стаціонарні медичні заклади.

- **Запровадження економічних стимулів для громадян** за дотримання здорового способу життя та участь у профілактичних програмах, що підвищить обізнаність і залученість населення до збереження здоров'я.
- **Підвищення спроможності медичних закладів та їх власників (органів місцевого самоврядування)** через створення сучасної системи збору, обробки та аналізу статистичних даних на рівні громад, що дозволить ефективно планувати й розподіляти ресурси.

Важливо підкреслити, що впровадження індикаторів якості надання медичної допомоги, а також подальший моніторинг цих показників, прийняття відповідних рекомендацій і рішень повинні бути гармонізовані та синхронізовані з пріоритетом швидкого впровадження законодавства в сфері самоврядування медичних професій в Україні.

В умовах децентралізації та ключової ролі органів місцевого самоврядування у впровадженні стратегічних рішень у сфері демографічного розвитку України, надзвичайно важливо забезпечити їхню суб'єктність через посилення фінансової та організаційної спроможності, набуття необхідних компетенцій і створення відповідних мотиваційних механізмів для реалізації делегованих повноважень.

Всеукраїнська асоціація об'єднаних територіальних громад готова до активної участі у широкому соціальному та експертному діалозі з метою досягнення цілей Стратегії та ефективного виконання Плану заходів.

З повагою
Виконавчий директор
Всеукраїнської Асоціації ОТГ

Тарас Добрівський

Надія Колісник
експертка платформи Освіта ВА ОТГ
+38095913-67-48
osvita@hromady.org

СЕД АСКОД - Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Асоціація об'єднаних територіальних громад»
№ документа: 784/24
Дата реєстрації: 14.10.2024
Сертифікат: 5E984D526F82F38F040000000A368017CA22505
Дійсний з: 05.06.2024 14:24:38
Дійсний до: 05.06.2025 23:59:59
Підписувач: ДОБРІВСЬКИЙ ТАРАС ГРИГОРОВИЧ
Мітка часу: 14.10.2024 11:25:17